

„Jiný škodlivý obsah.“ Obavy z toho, co to znamená. Velká debata o svobodě slova

- CZ24 News | 23. prosince 2023

EU: V únoru příštího roku vstoupí v platnost poslední část evropského zákona o digitálních službách - DSA. Názory na tuto legislativu se ale různí. Někteří ji vítají, protože dnešní svět, odehrávající se na sociálních sítích, je podle nich třeba v rámci demokracie regulovat. Ale jiní varují před omezováním svobody projevu, jak se to ve velkém dělo např. v době covidové pandemie, kdy oponentní názory, nejen na sociálních sítích, byly umlčovány.

Přijetí DSA je podle místopředsedkyně Evropské komise Věry Jourové historický moment, kdy se mají velké internetové platformy podřídit tvrdým unijním pravidlům. „Myslím, že je k tomu nejvyšší čas, protože ty platformy mají dnes obrovský vliv a nemají vůbec žádnou odpovědnost,“ uvedla před časem Jourová k nařízení o digitálních službách, které bylo přijato na podzim 2022 a které postupně nabíhá v účinnost; poslední část nabyde účinnosti v únoru 2024.

Viceprezident *European Digital Rights* Thomas Lohninger tvrdí, že jde o velký krok vpřed vstříc k většímu bezpečí uživatelů. „Zákon o digitálních službách je obrovský krok vpřed, tato legislativa znamená obrovskou reformu toho, jak ovládáme obsah vytvářený uživateli online a je to smysluplný krok vpřed v tom smyslu, že chrání zásady ochrany zprostředkovatelské odpovědnosti, ale také reguluje, jak se na těchto platformách řeší nenávistné projevy a nezákonný obsah. A cílem této regulace je zvýšení kvality moderování obsahu,“ sdělil Lohninger pro V.O.X. News.

Cíle tohoto zákona jsou podle něj dobré a jeho text je vyvážený. „Teď musíme počkat, jak se bude implementovat a jaký bude jeho účinek v praxi. A to je něco, co aktuálně monitoruje množství nevládních a nadnárodních organizací, aby viděly, jaký bude skutečný dopad. Jedna z dobrých věcí pro uživatele je například zvýšení transparentnosti, takže můžete vidět, zda vám někdo posílá reklamu a proč ji vidíte. A výzkumná centra, i akademie, budou mít zajištěn přístup k datům těchto platform, takže se budeme chtít více dozvědět o tom, jak tyto platformy fungují a jak ve skutečnosti nakládají s obsahem, který vložili uživatelé,“ dodal Lohninger, že jde jednoznačně o dobrý krok.

Šířeji se ke svobodě projevu vyjádřil člen Rady pro rozhlasové a televizní vysílání Vadim Petrov. „My svobodu slova k životu nepotřebujeme, ale je fajn, když ji máme a teď jde o to, v jakém světě chceme žít a jaký svět prospívá člověku a jeho seberealizaci. A my jako západní civilizace jsme dospěli k tomu, že se nám nejlépe daří ve svobodě. Svobody, i když má nějaké náklady, tak ty benefity převyšují a my jsme si řekli, že svoboda je lepší než nesvoboda. A základem jsou zejména svoboda slova a svoboda pohybu,“ řekl na úvod Petrov a zamyslel se, kde vlastně končí svoboda slova.

„Končí tam, kde začíná omezovat svobodu druhého, to je taková ta správná školská odpověď. Ale u té svobody slova je to složitější, protože vy nikdy nevíte, jak slova zasáhnou do nějaké osobní, komfortní zóny toho druhého. Kolikrát můžete zranit nebo ublížit, aniž byste to předpokládali, a to je na tom slovu tak nevyzpytatelné a proto se kolem toho dnes odehrává tolik debat,“ upozorňuje Petrov.

Advokát Ivo Telec varuje, že je třeba položit si otázku o možných negativních dopadech zákona o digitálních službách. „Protože už máme někdy trošku přeregulováno, zejména v Evropské unii. A také si musíme říci, zda teda překračujeme jakýsi Rubikon, jakousi mez únosnosti v těchto regulacích, anebo ne,“ přemýšlí Telec.

Podle Petrova jsou ale určité regulace potřeba a je správné, že se nyní o ně právě Evropská unie

snaží. „Cílem je vlastně to, aby se ty platformy kontrolovaly samy, aby podstupovaly určitou míru seberegulace a ve chvíli, kdy ta vlastní nařízení poruší, tak my uplatníme sankci ne za to, že my jako stát nebo Evropská unie si myslíme, že to se tam objevila záměrná nepravda, ale že porušili principy toho kodexu, který si sami přijali. Takže ve skutečnosti jde o určitou míru autocenzury,“ vysvětlil Petrov.

„Protože letíme dopředu vstříc těm novým technologiím a tam je prostě džungle, tam neplatí pravidla jako třeba v silničním provozu, a proto se nyní odpovědní lidé pokouší, aby to nějaká pravidla dostalo. Ty technologie mají na člověka obrovský vliv, ovlivňují třeba války, to, co si lidé myslí, co si kupují a nějaká regulace je tam zapotřebí, o tom není sporu. Protože lidstvo vždycky na každou situaci zavádělo pravidla a teď jsme v období, kdy se ta pravidla hledají,“ má jasno Petrov, že regulace je potřeba, ale nyní bude záležet na jednotlivých státech, jak tento v zásadě správný princip EU použijí.

Telec upozorňuje, že největší otazník panuje u takzvaného „jiného škodlivého obsahu,“ který není zákonem vymezen jako delikt, ale může být označen jako škodlivý. „Tam vzniká obava a ta je spíše politická, že může v rámci toho škodlivého obsahu být označován i obsah stranický a může to být využito k omezování názorového mínění, který není ve shodě s názorovou linií aktuální vládnoucí garnitury,“ varuje Telec.

A právě na tato rizika dlouhodobě upozorňuje ředitel Společnosti pro obranu svobody projevu Vlastimil Veselý. „My jsme byli v první, kteří v Česku upozorňovali na hrozbu tohoto DSA na svobodu projevu, a to bylo v době, kdy se ještě dalo leccos změnit, kdy se ještě v Evropském parlamentu debatovali pozměňovací návrhy, upozorňovali jsme na to naše europoslance. Upozorňovali jsme na ty největší pasti, nicméně jsme narazili na nezájem a myslím si, že čeští zákonodárci to velmi podcenili,“ uvedl Veselý.

Strach o zneužití DSA panuje zejména při vzpomínce na covidovou pandemii, kdy byly oponentní názory označovány jako dezinformace a vytlačovány z veřejného prostoru. Podle bývalého vědeckého pracovníka Světové zdravotnické organizace Davida Bella jsou v rámci DSA velká rizika pro svobodu projevu, přičemž svoboda slova je v demokracii naprosto zásadní.

„Taková dohoda WHO o covidu je schopna lidem znemožnit protestovat či zpochybňovat opatření, jako je třeba zamezení navštívit vlastní rodinu, nebo možnosti jít na pohřeb, cestovat, nebo chodit do práce. WHO dokonce tvrdí, že máme takzvanou ‚infodemii‘, a oni tvrdí, že dezinformace, což je ale ve skutečnosti jen právo vyjádřit názor, je jednou z hlavních příčin úmrtí na této planetě,“ dává Bell svobodu slova do souvislosti s pandemií covidu.

„Toto se děje těsně poté, co se WHO postavila svým vlastním doporučením pro pandemii chřipky v roce 2019 a zavedla všechna ta nová opatření. Ještě v roce 2019 WHO radila nikdy nedělat to, co se pak dělo za covidu. Ale pokud na to upozorníte, že WHO ještě před lety mělo zcela protichůdný manuál, tak budete označeni za dezinformátory a budete cenzurováni,“ dodal Bell.

Veselý z SOSP tak doporučuje politikům, aby tuto unijní legislativu nepřijímali a vytvořili si vlastní české legislativní nástroje. Podle Telce se nesmí zapomínat na to, že všechny názory včetně těch oponentních, vedou k věcné diskuzi, která přinese na každý problém vícero možných řešení.

„Ideálem by mělo být v té názorové i světonázorové problematice, kde se nikdy všichni zcela neshodneme, abychom se ale neshodli v dobrém slova smyslu v rámci věcné diskuze a tříbení názorů na věc. A nakonec třeba zjistíme, že se na to člověk díval jen z jiného úhlu pohledu, který mi třeba unikl, nebo akcentoval něco, co já jsem považoval za podružné, ale on to bral jako významnou záležitost. Tak by měla vypadat věcná diskuze, která vede k určitým výsledkům,“ dodal Telec.

ZDROJ